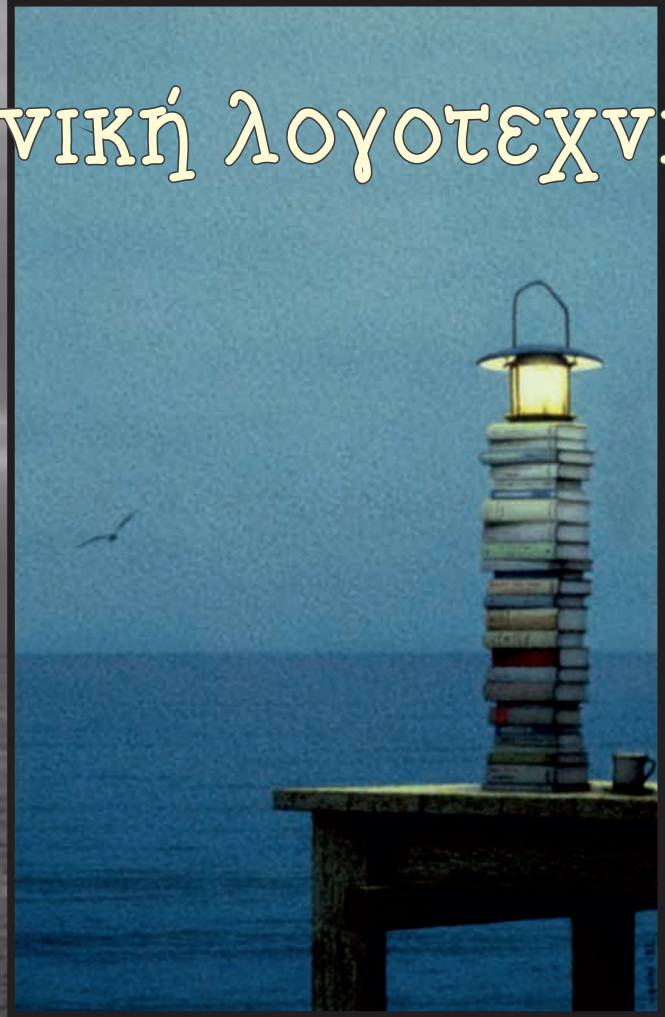

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Νεοελληνική λογοτεχνία

Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Θεωρητικής Κατεύθυνσης - Θετικής Κατεύθυνσης (επιλογής)

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Ομάδα συγγραφής

Κώστας Η. Ακρίβος
Δ. Πτολ. Αρμάος
Τασούλα Καραγεωργίου
Ζωή Κ. Μπέλλα
Δήμητρα Γ. Μπεχλικούδη

Υπεύθυνος για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
και για την τελική επιλογή των κειμένων

Κώστας Μπαλάσκας, Σύμβουλος Π.Ι.

Επιτροπή κρίσης

Ανθούλα Δανιήλ
Λουκάς Κούσουλας
Έρη Σταυροπούλου

Επιμέλεια έκδοσης

Τασούλα Καραγεωργίου
Δήμητρα Γ. Μπεχλικούδη

Καλλιτεχνική επιμέλεια

Νότης Κατσέλης

Κεντρικό θέμα εικόνας εξωφύλλου:

Γιάννης Μόραλης, “Κοριτσάκι με φρούστα πλισέ”,
μακέτα κουστουμιού για το θεατρικό έργο “Γιάννος ο
Παραμυθάς”, 1960.

Προεκτυπωτικές εργασίες

«Εκδόσεις Συμυρνωτάκη»

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι αλλαγές που ενσωματώθηκαν στην παρούσα επανέκδοση έγιναν με βάση τις διορθώσεις του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Η συγγραφή και η επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Γ' Γενικού Λυκείου

Θεωρητική κατεύθυνση

Θετική κατεύθυνση (επιλογής)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	9
----------------	---

A. Ποίηση

Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ, Διονύσιος Σολωμός

<i>Εισαγωγή</i>	15
-----------------------	----

<i>Κείμενο – Σχόλια</i>	17
-------------------------------	----

<i>Ερωτήσεις</i>	28
------------------------	----

Η ΣΟΝΑΤΑ ΤΟΥ ΣΕΛΗΝΟΦΩΤΟΣ, Γιάννης Ρίτσος

<i>Εισαγωγή</i>	33
-----------------------	----

<i>Κείμενο – Σχόλια</i>	35
-------------------------------	----

<i>Ερωτήσεις</i>	50
------------------------	----

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ

<i>Εισαγωγή</i>	57
-----------------------	----

<i>Κείμενα – Σχόλια – Ερωτήσεις</i>	59
---	----

Η ΠΟΙΗΤΡΙΑ ΚΙΚΗ ΔΗΜΟΥΛΑ

<i>Εισαγωγή</i>	93
-----------------------	----

<i>Κείμενα – Σχόλια – Ερωτήσεις</i>	95
---	----

B. Πεζογραφία

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ, Γεώργιος Βιζυηνός

<i>Εισαγωγή</i>	121
-----------------------	-----

<i>Κείμενο – Σχόλια</i>	125
-------------------------------	-----

<i>Ερωτήσεις</i>	154
------------------------	-----

ΟΝΕΙΡΟ ΣΤΟ ΚΥΜΑ, Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

<i>Εισαγωγή</i>	159
-----------------------	-----

<i>Κείμενο – Σχόλια</i>	161
-------------------------------	-----

<i>Ερωτήσεις</i>	179
------------------------	-----

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ, Στρατής Δούκας	
<i>Εισαγωγή</i>	183
<i>Κείμενο – Σχόλια</i>	187
<i>Ερωτήσεις</i>	238
ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ	
<i>Εισαγωγή</i>	243
<i>Κείμενα – Σχόλια – Ερωτήσεις</i>	247

Γ. Συνοδευτικά κείμενα

Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ, Διονύσιος Σολωμός	
<i>Βιογραφικά, εργογραφικά, κριτικογραφικά</i>	279
<i>Παράλληλα κείμενα</i>	295
Η ΣΟΝΑΤΑ ΤΟΥ ΣΕΛΗΝΟΦΩΤΟΣ, Γιάννης Ρίτσος	
<i>Βιογραφικά, εργογραφικά, κριτικογραφικά</i>	296
ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ	
<i>Βιογραφικά, Θεωρητικά</i>	303
<i>Παράλληλα κείμενα</i>	309
Η ΠΟΙΗΤΡΙΑ ΚΙΚΗ ΔΗΜΟΥΛΑ	
<i>Βιογραφικά, κριτικογραφικά</i>	323
<i>Παράλληλα κείμενα</i>	327
ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ, Γεώργιος Βιζυηνός	
<i>Κριτικογραφικά</i>	334
ΟΝΕΙΡΟ ΣΤΟ ΚΥΜΑ, Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης	
<i>Βιογραφικά, εργογραφικά, κριτικογραφικά</i>	339
<i>Παράλληλα κείμενα</i>	348
ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ, Στρατής Δούκας	
<i>Βιογραφικά, κριτικογραφικά</i>	357
<i>Παράλληλα κείμενα</i>	368
ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ	
<i>Βιογραφικά, κριτικογραφικά</i>	376
<i>Παράλληλα κείμενα</i>	381

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο αυτό έρχεται να καλύψει διδακτικά τη «Νεοελληνική Λογοτεχνία», ανεξάρτητο μάθημα στη Θεωρητική Κατεύθυνση της Γ' τάξης του Ενιαίου Λυκείου και μάθημα Επιλογής στη Θετική Κατεύθυνση.

Ως ανεξάρτητο μάθημα η «Νεοελληνική Λογοτεχνία» έπρεπε να διαφοροποιηθεί από τα *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* που διδάσκονται στα «Νέα Ελληνικά» της Γενικής Παιδείας. Σκοπός του μαθήματος εδώ είναι να οδηγήσει το μαθητή σε μια συστηματικότερη γνωριμία και ουσιαστικότερη σχέση με τη λογοτεχνία αλλά και με τον τρόπο της θεώρησης και της ανάγνωσής της. Για το λόγο αυτό, διαμορφώθηκε ένα ιδιαίτερο περιεχόμενο για το μάθημα στο πλαίσιο του ευρύτερου Προγράμματος Σπουδών. Σύμφωνα με το ιδιαίτερο αυτό περιεχόμενο, η διαφοροποίηση του μαθήματος συνίσταται στα εξής:

α) Δίνονται **εκτενέστερα και ολοκληρωμένα κείμενα ποιητικά και πεζά**. Από τα ποιητικά κείμενα επιλέχθηκαν *Ο Κρητικός* του Διονυσίου Σολωμού και *Η Σονάτα του Σεληνόφωτος* του Γιάννη Ρίτσου. Από τα πεζά *Το Αμάρτημα της Μητρός μου* του Γεωργίου Βιζυηνού, *Όνειρο στο Κύμα* του Αλεξάνδρου Παπαδιαμάντη και η *Ιστορία ενός Αιχμαλώτου* του Στρατή Δούκα.

β) Παρουσιάζονται **θέματα της λογοτεχνίας ή θεματικές ενότητες**. Στο βιβλίο παρουσιάζεται το θέμα «Ποιήματα για την Ποίηση».

γ) Εξετάζονται **προσωπογραφίες λογοτεχνών** με περισσότερα κείμενά τους, ώστε να δίνεται με τρόπο εναργέστερο η εικόνα τους. Με το πνεύμα αυτό στο βιβλίο παρουσιάζονται: «Η ποιήτρια Κική Δημουλά» και «Σελίδες του Γιώργου Ιωάννου».

Έτσι τελικά το βιβλίο απαρτίζεται από οκτώ συνολικά ενότητες, τέσσερις για την ποίηση (Α' μέρος) και τέσσερις για την πεζογραφία (Β' μέρος), που αποτελούν και τη διδακτέα ύλη*.

δ) Δίνονται σε **Παράρτημα** (Γ' μέρος) ποικίλα **συνοδευτικά κείμενα**.

---

* Τα κείμενα που αποτελούν τη διδακτέα ύλη (ποιητικά και πεζά) τυπώθηκαν στο πολυτονικό σύστημα, επειδή αυτό ήταν το τονικό σύστημα των εγκύρων εκδόσεων, τις οποίες χρησιμοποιήσαμε.

δοκιμιακά ή λογοτεχνικά παράλληλα. Τα κείμενα αυτά **δεν αποτελούν αντι-κείμενο διδασκαλίας**, αλλά μαζί με το σχολιασμό των κυρίως κειμένων*, φωτίζουν περισσότερο την κάθε διδασκόμενη ενότητα και δίνουν στοιχεία που ενδεχομένως βοηθούν τη διδασκαλία στην τάξη, καθώς και την καλύτερη προσέγγιση της λογοτεχνίας γενικότερα.

Είναι φυσικό να αναρωτηθούν ορισμένοι για τις επιλογές των κειμένων, των θεμάτων, των προσώπων, των σχολίων, των ερωτήσεων ή ακόμα και για το γενικό σχεδιασμό του βιβλίου. Πράγματι, οι επιλογές θα μπορούσαν να είναι άλλες ή άλλες και στις περιπτώσεις αυτές δεν είναι δυνατό να υπάρξει ομοφωνία. Ο σχεδιασμός και οι συγκεκριμένες επιλογές έγιναν με στόχο να δοθεί στο βιβλίο μια πολυφωνική αρμονία, και ειδικότερα: Να δοθούν –κυρίως– αξιόλογα λογοτεχνικά κείμενα, που συνιστούν και το κατεξοχήν μορφωτικό αγαθό. Να συγκεραστεί το κλασικό και το καθιερωμένο με το νεότερο. Να δοθεί ποικιλία περιεχομένων και γραφής. Να συνυπάρξουν το περισσότερο με το λιγότερο δύσκολο και απαιτητικό κείμενο, η αντρική και η γυναικεία φωνή, η διαφορετική ιδεολογική προέλευση. Τέλος, στην επεξεργασία των κειμένων, να συνδυαστεί η φιλολογική όραση με την πιο ελεύθερη ερμηνευτική προσέγγιση.

Αυτό που θα πρέπει ιδιαίτερα να τονιστεί είναι ότι το βιβλίο αυτό σχεδιάστηκε ως **το πρώτο μιας σειράς**. Θα ακολουθήσουν και άλλα με διαφορετικά κάθε φορά έργα, θέματα, ρεύματα, πρόσωπα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Η προοπτική, δηλαδή, είναι να δημιουργηθεί ένα **Βιβλίο-Περιοδικό**, το περιεχόμενο του οποίου θα ανανεώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Έτσι η λογοτεχνία του σχολικού εγχειριδίου δεν μεταβάλλεται σε «μουσειακό απολίθωμα» που διαιωνίζεται.

Με την προοπτική αυτή αμβλύνονται και οι τυχόν διαφωνίες ως προς τις επιλογές, ενώ η αλλαγή των περιεχομένων θα δίνει τη δυνατότητα να καλύπτεται ένα συνεχώς διευρυνόμενο λογοτεχνικό φάσμα. Μια τέτοια σειρά βιβλίων θα αναβαθμίσει, πιστεύουμε, τη σπουδή της λογοτεχνίας στην εκπαίδευση.

---

* Συνθετότερα κείμενα, όπως π.χ. *Ο Κρητικός* του Διονυσίου Σολωμού απαιτούσαν πλουσιότερο σχολιασμό, σχετικό με την παράδοση του κειμένου, τον οποίο θεωρήσαμε αναγκαίο να συμπεριλάβουμε ως πληροφοριακό υλικό.

Α
ποίηση

Διονύσιος Σολωμός

Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Ο Κρητικός του Διονυσίου Σολωμού (Ζάκυνθος 1798 - Κέρκυρα 1857), αφηγηματικό ποίημα σε πέντε μέρη, γράφεται κατά τη διετία 1833 έως 1834 και θεωρείται «σταθμός στην ποιητική πορεία του Σολωμού, το πρώτο από τα μεγάλα και σημαντικά ποιήματα της εντελώς ώριμης περιόδου του. Μολονότι χαρακτηρισμένο απόσπασμα, μπορεί να θεωρηθεί ποίημα απόλυτα ολοκληρωμένο, με εσωτερική ενότητα και συνοχή» (Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ, *Ποιητική Ανθολογία*, Βιβλίο Πέμπτο: *Ο Σολωμός και οι Εφτανησιώτες*, Γαλαξίας, 1970 – Δωδώνη, 1976, σ. 206). Πηγή έμπνευσης του ποιητή στάθηκαν πραγματικά γεγονότα της επανάστασης στην Κρήτη: «κατάληψη της Μεσαράς και έπειτα των Σφακιών από τους Τούρκους στα 1823-24 και φυγή χιλιάδων Χριστιανών με πλοία από τη νότια και δυτική Κρήτη προς τα Κύθηρα, τα Αντικύθηρα και την Πελοπόννησο» (Σ. ΑΛΕΞΙΟΥ, «Εισαγωγή» στο ποίημα: *Διονυσίου Σολωμού, Ποιήματα και Πεζά, Στιγμή*, 1994, σ. 205). Το κείμενο του ποιήματος αναπαράγει το τραγούδι ενός πρόσφυγα Κρητικού, που μακριά από την ιδιαίτερη πατρίδα του αναπολεί τα περασμένα, πλεγμένα γύρω στο περιστατικό που καθόρισε τη ζωή του. Εν περιλήψει η υπόθεση των πέντε μερών: «[1-2] Ναυαγός ο Κρητικός προσπαθεί να σώσει την αγαπημένη του μέσα στην τρικυμία· [3-4] Η τρικυμία παύει απότομα και μπροστά του φανερώνεται μια “φεγγαροντυμένη” θεϊκή μορφή· [5] όταν η οπτασία χαθεί, θ’ ακουστεί ένας μαγευτικός απόκοσμος ήχος που θα συνεπάρεται την ψυχή του ναυαγού· κι όταν ο ήχος σωπάσει, θα φτάσει αυτός στην ακρογιαλιά, θ’ αποθέσει εκεί την αγαπημένη του, αλλά θα είναι πεθαμένη» (Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ, *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Μ.Ι.Ε.Τ., 1978, σ. 147).